

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
4/2009 vp**

**Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden ke-
hyksistä vuosille 2010—2013**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 31 päivänä maaliskuuta 2009 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehyksistä vuosille 2010—2013 (VNS 3/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- johtaja Marita Savola, opetusministeriö
- ylijohtaja Tuija Oivo ja neuvotteleva virkamies Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö
- osastopäällikkö Leo Suomaa, apulaisosastopäällikkö Mikko Staff, neuvotteleva virka-

- mies Minna Liuttu ja ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Rebecka Svedlin, Helsingin työ- ja elinkeinotoimisto
- pääjohtaja Harri Vainio, Työterveyslaitos
- ekonomisti Olli Koski, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- talouspoliittinen asiantuntija Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- tutkimuspäällikkö Eugen Koev, Akava ry
- asiantuntija, HTM Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- toiminnanjohtaja Juhani Talonen, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Suomen Yrittäjät ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kehyspäättös on tehty tilanteessa, jossa maailmantalouden syvä taantuma varjostaa Suomen talouden ja työllisyyden näkymiä. Työttömyys oli vuonna 2008 vielä 6,4 prosenttia, mutta vuonna 2009 työttömyyden arvioidaan nousevan 9 prosenttiin työvoimasta. Myös lomautusten määrä kasvoi vuonna 2008 voimakkaasti. Lomautettuja oli työ- ja elinkeinotoimistojen

asiakkaina vuoden lopussa yhteensä 23 700, mikä oli lähes kaksinkertainen määrä verrattuna edelliseen vuoteen. Lisäksi ryhmälomautettuja oli 36 000 henkilöä. Lomautettujen määrä on edelleen kasvanut vuoden 2009 alkupuolella.

Nuorten työttömyys on kääntynyt hyvin nopeaan kasvuun vuoden 2008 loppupuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan helmikuussa 2009 oli 29 500 alle 25-

vuotiasta työtöntä, mikä on 41 prosenttia enemmän kuin vuoden 2008 helmikuussa.

Työttömyys ja syrjäytyminen kulkevat käsi kädessä. Työtön nuori jää helposti pysyvästi yhteiskunnan toimintojen ulkopuolelle, ja elämänhallinta pettää. Erityisessä syrjäytymisvaarassa ovat nuoret miehet, joiden työttömyys on yleisempää kuin nuorten naisten ja jotka eivät kouluttaudu yhtä aktiivisesti kuin naiset. Syrjäytyminen aiheuttaa suurten inhimillisten kärsimysten lisäksi myös suuria taloudellisia kustannuksia. Erityisen vakavaksi kysymyksen nuorten syrjäytymisestä tekee Suomessa se, että suuret ikäluokat ovat parhaillaan siirtymässä eläkkeelle ja työvoimapulasta on nousemassa todellinen uhka. Suomen tulee pitää huoli siitä, että nuorten osaaminen ja työkyky säilyvät taantumana aikana.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen edellytyksenä on syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tunnistaminen, eri tahojen välinen yhteistyö, varhainen puuttuminen ja nuoren tukeminen siirtymävaiheissa esimerkiksi peruskoulusta jatko-opiskeluun. Nuoren työllistymistä on aktiivisesti tuettava ja autettava. Erityisen tärkeää on estää nuoren valuminen pitkäaikaistyöttömyyteen. Tutkimukset osoittavat, että jo kuuden kuukauden työttömyys heikentää merkittävästi mahdollisuuksia työllistyä ja työttömyyden pitkittyessä mahdollisuus työllistyä pysyvästi vaikeutuu. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että edellisen laman kokemukset otetaan vakavasti ja että hallitus pyrkii tehokkailla ja nopeasti toteutettavilla toimenpiteillä ehkäisemään nuorten työttömyyttä ja siten syrjäytymistä ja uuden pitkäaikaistyöttömien sukupolven syntymisen.

Syrjäytyminen ei johdu yhdestä yksittäisestä tekijästä, vaan se tapahtuu vähitellen. Usein nuoren syrjäytyminen alkaa jo kouluvaiheessa. Henkilö ei joko suorita ollenkaan peruskoulua tai ei jostakin syystä jatka opintoja peruskoulun jälkeen. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa vaikean työllisyystilanteen vallitessa erityisesti ammattikouluttamattomat nuoret jäävät helposti kokonaan työmarkkinoiden ulkopuolelle. Työllisyystilanteen hoitamisessa erityisesti työllisyys- ja koulutuspolitiikka ovatkin läheisessä

yhteydessä toisiinsa. Tärkeää on, että nuori löytää heti peruskoulutuksen jälkeen joko hänelle soveltuvan koulutuksen tai työpaikan. Valiokunta painottaa, että koulutuspaikkoja, mukaan lukien työpajapaikat, tulee olla riittävästi niin, että peruskoulun päättävälle nuorelle pystytään osoittamaan jokin hänelle soveltuva kouluttautumismahdollisuus. Valiokunta pitää hyvänä hallituksen osana elvytystoimia tekemää päätöstä lisätä opiskelijapaikkoja ammatillisessa koulutuksessa ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuosina 2009–2012.

Ammatillisessa ja ammattikorkeakoulututkinnoissa pakollinen ammattitaitoa kehittävä työssäoppiminen kuuluu opetusohjelmaan. Taantuma on vaikeuttanut sopivien työssäoppimispaikkojen saatavuutta etenkin tekniikan alalla rakennusteollisuudessa, teknologiateollisuudessa ja metsäteollisuudessa. Erityisen vaikeata on saada harjoittelupaikka suuryrityksestä ja teollisuudesta, jotka parhaillaan vähentävät työntekijöitä. Alueellisesti tilanne on vaikein paikkakunnilla, joilla tällaista teollisuutta on paljon ja joissa lomautuksia ja irtisanomisia on runsaasti. Yritysten vaikeudet ja lomautukset heijastuvat myös oppisopimuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen. Oppisopimus voi keskeytyä lomautuksen ajaksi tai purkautua kokonaan irtisanomisen johdosta tai tilanteissa, joissa työnantaja lopettaa yrityksensä tai joutuu konkurssiin.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että nuorilla on mahdollisuus saada koulutukseen kuuluva työharjoittelupaikka, ja katsoo, että hallituksen tulee mahdollisimman pian selvittää mahdollisuudet turvata ammatillisessa koulutuksessa oleville nuorille työssäoppimispaikka. Valiokunta pitää tarpeellisena selvittää myös mahdollisuudet toimenpiteisiin, joiden avulla oppisopimuksena aloitetut koulutukset voidaan lomautus- ja irtisanomistilanteissa saattaa loppuun ja varmistaa oppisopimusopiskelijoille näissä tilanteissa asianmukainen työttömyysturva.

Hallitusohjelman mukaan vaalikaudella toimeenpannaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus (AKKU), jossa selkiytetään aikuiskoulutuksen hajanaisten hallinto, tarjonta, rahoitus ja etuudet. AKKU-

hankkeen tarkoituksena on tukea työurien pidentämistä, ammatillista liikkuvuutta ja työllisyyttä. Uudistus kattaa ammatillisen aikuiskoulutuksen, korkeakoulujen aikuiskoulutuksen, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen. Sen osana on käsitelty myös oppisopimuskoulutusta, oppisopimustyyppistä koulutusta ja maahanmuuttajien aikuiskoulutusta.

AKKU-johtoryhmän ehdotusten painopisteenä on laajentaa työelämässä tapahtuvaa koulutautumista ja vahvistaa yhteistyötä työelämän toimijoiden kanssa. Korkeasti koulutettujen mahdollisuuksia täydennyskoulutukseen tehostetaan ja nyt koulutuksessa aliedustettujen ryhmien osallistumista koulutukseen kannustetaan. Työ- ja elinkeinohallinnon merkitys työvoiman osaamisen vahvistajana vahvistuu. Maahanmuuttajien työllistymistä edistetään koulutuksen avulla.

Hallitus valmistelee menokehityksen sisällä vuoden 2010 talousarvioesitykseen yhteensä 200 miljoonan euron uudelleenkohdennukset, joista syntyvää liikkumavaraa kohdennetaan mm. aikuiskoulutuksen uudistamiseen. Hallituksen elvytystoimenpiteenä on jo päätetty väliaikaisesti lisätä ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikkoja ja ammatillista aikuiskoulutusta. Valiokunta pitää hallituksen päätöstä elvytystoimenpiteistä ja määrärahojen uudelleenkohdentamista hyvänä ja korostaa, että aikuiskoulutuksen ja työvoimapolitiittisen koulutuksen tarpeisiin tulee uudelleenkohdennuksista varata riittävästi rahaa.

Osana hallituksen syksyn ja talven aikana päätettyjä elvytystoimia lisätään opiskelijapaikkoja myös ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen ja korkeakoulujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen vuonna 2009. Valiokunta pitää tehtyjä päätöksiä hyvinä, mutta painottaa, että myös työvoimakoulutuksen järjestämiseen tulee varata riittävät resurssit. Työttömiksi jääville tulee voida tarjota mahdollisuus päteväytyä myös ammatillisen aikuiskoulutuksen avulla. Myös kysynnän heikentymisen aiheuttamat lomautustilanteet tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää koulutustason nostamiseen ja täydennyskoulutukseen.

Vaikka työllisyys vientiteollisuudessa, rakentamisessa ja liikenteessä vähenisi, voi joillakin sektoreilla, kuten palvelualalla, esiintyä edelleen myös työvoimapulaa. Työ- ja elinkeinohallinnon tulee huolehtia, että työttömiksi jäävillä on mahdollisuus kouluttautua uuteen ammattiin ja siirtyä esimerkiksi työvoimapulasta kärsivälle palvelualalle.

Maahanmuuttajien työllisyys on loppuvuoteen 2008 jatkuneen myönteisen kehityksen jälkeen nopeasti huonontunut. Syyskuun lopussa 2008 oli noin 12 250 työtöntä maahanmuuttajaa ja heidän keskimääräinen työttömyysasteensa oli 18 prosenttia. Joulukuussa työttömyysaste oli noussut jo arviolta 22 prosenttiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että maahanmuuttajien työllistymistä tuetaan erityisillä maahanmuuttajille suunnatuilla koulutuspalveluilla. Erityisesti valiokunta painottaa kielen oppimisen merkitystä työllistymisessä. Maahanmuuttajien kielikoulutus ei nykyisellään ole riittävää eikä tarkoituksenmukaista. Opetusryhmissä on eri tasolla olevia opiskelijoita, ja ryhmiin pääsyä joutuu usein odottamaan liian kauan. Valiokunta pitää tärkeänä, että maahanmuuttajille järjestetään riittävästi tehokasta ja hyvin koordinoitua suomen ja ruotsin kielen opetusta. Kielenopetuksen tulee olla työelämälähtöistä, ja sen tulee tukea henkilön tavoitteena olevan ammatin ja työn hankkimista. Maahanmuuttajien omaehtoisen kielienopiskelun ei myöskään saisi olla este samanaikaiselle työnhauulle.

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys on kasvanut vuonna 2008 kaikissa ikäluokissa, mutta erityisesti alle 30-vuotiailla. Myös vastavalmistuneiden työllistyminen on vaikeutunut. Yhtenä syynä akateemisesti koulutautuneiden työttömyyden kasvuun pidetään julkisen sektorin muuttunutta työllistämistilannetta. Valtion mahdollisuus ottaa tukityöllistettyjä on vuoden 2009 talousarviossa tiukasti rajoitettu 1 200 henkilötyövuoteen ja kuntien ja kuntayhtymien 6 600 henkilötyövuoteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että julkinen sektori huomioi akateemisesti koulutetut ja vastavalmistuneet työllistämispäätöksiä tehtäessä. Julkisen sektorin työllistävä vaikutus on erityisen tärkeä

alueilla, joilla työttömyys on korkea ja joilla työllistyminen avoimille työmarkkinoille on vaikeaa. Valiokunta korostaa, että erityisesti akateemisten työttömien työllistämistoimilla voidaan osaltaan turvata osaamisen säilyminen myös alueellisesti tasapuolisena.

Valiokunta huomauttaa, että talouden käännyttyä nousuun Suomea uhkaa jälleen työvoiman ikääntymisestä johtuva työvoimapula. Työkykyisen ja osaavan työvoiman saatavuus on edellytyksenä talouskasvun käynnistymiselle taantuman jälkeen ja hyvinvoinnin kehittymiselle pidemmällä aikavälillä. Valiokunta pitää tärkeänä, että työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja tuottavuuden tehostamiseksi sovittuja toimenpiteitä jatketaan myös taloudellisen taantuman aikana ja että pitkän aikavälin tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen hallitusohjelman mukaisesti 75 prosenttiin.

Vuoteen 2008 kestäneen hyvän työllisyyskehityksen perusteella vuoden 2009 talousarviossa työllistämis-, koulutus- ja erityistoimien määrärahaa vähennettiin noin 77 miljoonalla eurola. Lisääntyneen työttömyyden aiheuttaman työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tarpeen vuoksi työ- ja elinkeinokeskukset ja -toimistot ovat maaliskuun loppuun 2009 mennessä sitoneet aikaisempia vuosia suuremman osuuden työvoimakoulutukseen ja työllistämiseen varatuista määrärahoista. Ammatillisen työvoimakoulutuksen määrärahoista on sidottu 87,4 prosenttia, valmentavan työvoimakoulutuksen määrärahoista 87,6 prosenttia ja työllistämiseen varatuista määrärahoista 73,6 prosenttia. Saadun selvityksen mukaan määrärahojen korkea sitomisaste vaikeuttaa etenkin työllistämistoimien jatkamista.

Lisätalousarviossa vuodelle 2009 lisättiin merkittävästi panostuksia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimiin lisättiin 22 miljoonaa euroa, josta 10 miljoonaa euroa osoitettiin työvoimapolitiittisen koulutuksen lisäämiseen. Kehyspäätöksessä työvoimapolitiikan rahoitusta lisätään kehyskaudella vuodelle 2010 noin 19 miljoonalla eurolla, vuodelle 2011 noin 6,5 miljoonalla eurolla, vuodelle 2012 noin 14 miljoonalla eurolla ja 7 miljoonalla eurolla vuodelle 2013.

Valiokunta pitää rahoituksen lisäämistä hyvänä, mutta korostaa, että työvoimapolitiikan määrärahatarve tulee nopeasti arvioida uudelleen työttömyyden kasvun jatkuessa voimakkaana.

Valtion tuottavuushanketta jatketaan kehyskaudella siten, että valtion työvoimatarvetta voidaan vähentää vuoteen 2011 mennessä 9 645 henkilötyövuodella ja tämän lisäksi vuoteen 2015 mennessä 4 800 henkilötyövuodella. Työterveyslaitoksen osalta henkilöstön vähentämisaatimus on 83 henkilötyövuotta vuoteen 2011 mennessä. Myöhemmin toteuttavista vähennyksistä ei ole vielä tarkkaa tietoa, mutta todennäköisesti Työterveyslaitoksen henkilöstöön kohdistuu vähennysvaatimuksia vielä vuosina 2012–2015.

Työterveyslaitoksen rahoituksesta on valtion budjettirahoitusta noin 60 prosenttia ja itse hankittua rahoitusta noin 40 prosenttia. Kehyspäätöksen mukaan sektoritutkimuslaitoksissa ei kohdisteta henkilötyövuosien vähennyksiä siihen toimintaan, joka jää valtion budjettirahoituksen ulkopuolelle. Kehyspäätös jättää kuitenkin mahdolliseksi, että vähennystavoitteita uudelleen kohdennetaan hallinnonalan sisällä. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä päätös vesittää ulkopuolisen rahoituksen rajaamisen tuottavuusohjelman ulkopuolelle.

Valiokunta on käsitellyt valtion tuottavuusohjelman vaikutuksia Työterveyslaitoksen toimintaan valtion talousarviosta vuodelle 2009 (TyVL 18/2008 vp) ja valtionalouden kehyksistä vuosille 2009–2012 antamissaan lausunnoissa (TyVL 8/2008 vp). Valiokunta toistaa aikaisemmin esittämänsä ja korostaa, että Työterveyslaitoksen merkitys työhyvinvoinnin kehittäjänä ja tutkijana on erityisen tärkeä Suomen väestörakenteen ja taloudellisen tilanteen vuoksi. Valiokunta pitää Työterveyslaitoksen henkilöstöresurssien turvaamista erittäin tärkeänä tilanteessa, jossa Suomea uhkaa väestön ikääntymisestä johtuva työvoimapula ja jossa työhyvinvoinnin ja työurien pidentämistarve korostuu.

Valiokunta uudistaa aikaisemman esityksensä siitä, että Työterveyslaitokseen kohdistettujen vähennystavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta vielä arvioidaan ja että Työterveyslaitoksen muu kuin valtion budjettirahoituksella rahoitettu toiminta rajataan tuottavuusohjelman ulkopuolelle.

Valiokunta toistaa aiemmassa lausunnossaan esittämänsä näkemykset myös työsuojelutoiminnan tärkeydestä ja valvonnan piirissä olevien asioiden lisääntymisestä. Valiokunta korostaa, että työsuojelutarkastajien määrään ei tule kohdistaa ylisuuria leikkauksia.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan henkilöstöön kohdistuu tuottavuusohjelman mukaan 2 616 henkilötyövuoden vähennystavoite vuoteen 2015 mennessä. Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta henkilöstövähennys tarkoittaa arviolta 20 prosentin henkilöstövähennystä vuoteen 2015 mennessä. Tämä merkitsee käytännössä virkojen lakkauttamista, ainakin joidenkin sijaisuuksien ja vapautuvien virkojen täyttämättä jättämistä tai täyttämistä määräaikaisena.

Työ- ja elinkeinotoimistojen mahdollisuudet tarjota kattavasti nykyisiä työvoimapalveluja ovat rajoitetut jo nykyisellään, ja pienenevä henkilöstömäärä heikentäisi tilannetta entisestään. Samanaikaisesti toimistoihin kohdistuu taantumasta aiheutuvia kasvavia vaatimuksia. Työttömyyden lisääntyttyä työ- ja elinkeinotoimistojen asiakasmäärät ovat voimakkaasti kasvaneet

ja vaatimukset työllistämistoiminnan tehostamisesta lisääntyneet.

Asiakasmäärien voimakkaan kasvun vuoksi työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresursseja on väliaikaisesti lisätty 120 henkilötyövuoden verran. Lisäykset ovat helpottaneet toimistojen työvoimapulaa, mutta eivät kuitenkaan ole toistaiseksi sitä ratkaisseet. Valiokunta pitää tärkeänä ja tarpeellisena, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresursseja lisätään määräaikaisesti helpottamaan asiakaspalvelua, ja korostaa, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilökunnalla tulee olla riittävästi aikaa yksilöllisesti ohjata työtön työnhakija hänelle soveltuvaan uudelleen työllistymiseen tai koulutukseen.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon ja

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Muuttuneessa taloudellisessa tilanteessa, työttömien määrän nopean kasvun vuoksi, tulee työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresursseja asiakaspalvelun toimivuuden varmistamiseksi väliaikaisesti lisätä.

TyVL 4/2009 vp — VNS 3/2009 vp

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Esa Lahtela /sd
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Jari Larikka /kok
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Markus Mustajärvi /vas
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Sanna Perkiö /kok
	Anna-Maja Henriksson /r (osittain)	Katja Taimela /sd
	Arja Karhuvaara /kok	vjäs. Krista Kiuru /sd
	Johanna Karimäki /vihr	Lenita Toivakka /kok (osittain).
	Merja Kyllönen /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

neuvotteleva virkamies Marjaana
Kinnunen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Talouden taantuma sekä Suomessa että ulkomailla syvenee ja muistuttaa monin tavoin 1990-luvun lamaa. Finanssikriisi on muuttumassa työllisyyskriisiksi, joka suistaa myös kunnat entistä suurempiin talousvaikeuksiin. Palkansääjien tutkimuslaitoksen ennusteen mukaan työttömyys kasvaa kymmeneen prosenttiin. Talouskriisi näkyy työelämässä runsaina lomautuksina ja työttömyyden nousuna. Nuorisotyöttömyys kasvaa lähes yhtä nopeasti kuin 1990-luvun laman suurtyöttömyysvuosina. Tarvitaan määrätietoisia toimia työttömyyden räjähdysmäisen kasvun estämiseksi.

Edellisen laman opetus oli, että avointa työttömyyttä ei pidä päästää kasvamaan eikä varsinkaan pitkittymään. Tästä huolimatta nykyhallitus pitää työvoimapolitiikan määrärahat merkittävän alhaisina.

Kunnat ovat tärkeitä työllistäjiä ja investoijia. Valtion ja kuntien välisen suhteen epävakaus vaikeuttaa kohtuuttomasti kuntien taloussuunnittelua. Hallituksen toimet — kuntien saaman osuuden korottaminen yhteisöverosta ja kansaneläkemaksun poisto (joka sinänsä oli mielestämme lyhytnäköistä politiikkaa) — eivät ole riittäviä korjaamaan kuntien tilannetta. Päävastoin, hallituksen tekemät reippaat veronkevennykset murentavat vakavasti valtion ja kuntien verotulopohjaa ja vaarantavat näin palveluiden tuottamisen rahoitus pohjan talouslaman pitkittyessä. Kuntien valtionosuuksia tulee lisätä merkittävästi ja esimerkiksi osa henkilöiden pääomaveron tuotosta tulee ohjata kunnille. Myös yhteisöverosta voitaisiin kunnille osoittaa suurempi osuus kuin mitä hallitus esittää.

Sosialidemokraatit eivät tue verotuksen keventämistä hallituksen tavoin. Me olisimme tehneet pienemmät ja paremmin kohdentuneet veronkevennykset ja kohdentaneet osan säästöneistä tuloista kuntien talouden vahvistamiseen ja siten palveluiden tuottamiseen.

Yritysten osalta on varauduttava kesään. Lomakausi ja lomarahojen maksuaika aiheuttavat yrityksissä likviditeettiongelmia. Yrityslainoja ja takauksia täytyy olla tuolloin saatavilla.

Yhteiskunnan varat tulee siis suunnata julkisen sektorin elvytykseen ja investointeihin sekä työllisyyttä tukeviin yrityslainoihin ja takauksiin. Tällä hetkellä hallitus upottaa velkamiljardinsa työllisyyden kannalta tuottamattomiin veronkevennyksiin.

Työttömyyden kasvu lisää myös kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta. Kuntapalvelujen kriisiä ei kuitenkaan aiota valtion tuella tarpeellisessa määrin parantaa, vaan kunnat ajetaan palvelujen tason leikkauksiin ja veronkorotuksiin.

Hallitus rapauttaa työvoimapolitikkansa

Vuoden 2009 työllisyysmäärärahoja leikattiin merkittävästi, 68 miljoonaa euroa. Vaikka määrärahoja lisätalousarviossa lisättiin 22 miljoonaa, on työllisyysmäärärahoissa viime vuoteen verrattuna edelleen 46 miljoonan euron vaje. Näin toimitaan tilanteessa, jossa lomautusten määrä kasvaa räjähdysmäisesti ja työttömyys jatkaa kasvuaan.

Aktiivisen työllistämisen toteuttamiseksi työllisyysmäärärahojen taso on korotettava vastaamaan kasvavaa työllistämisen tarvetta. Päätökset määrärahalisäyksistä tulee tehdä jo ennen kesää, sillä esimerkiksi työvoimapolitiittisen koulutuksen järjestäjät eivät pysty laajentamaan toimintaansa hetkessä. Jo nyt ollaan paikoin tilanteessa, jossa työttömät joutuvat odottamaan koulutukseen pääsyä. Työvoimakoulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden määrät ovat kasvaneet esimerkiksi Pirkanmaan työ- ja elinkeinokeskuksen alueella vuoden 2009 alusta lukien niin, että opiskelijoiden koulutukseen pääsy on huomattavasti vaikeutunut. Kun koulutukseen hakeutuvista opiskelemaan hyväksytään normaalisti n. 40–50 prosenttia hakijoista, on alkuvuonna Pirkanmaalla koulutukseen hakeutuvien

ta opiskelemaan päässeitä merkittävästi vähemmän. Muun muassa lähihoitajan tutkintoa opiskelemaan on tähän mennessä hakenut yhteensä n. 450 henkilöä, ja näistä vain 38 henkilöä — siis alle 9 prosenttia — on saanut koulutuspaikan. Liiketalouden ja tietotekniikan koulutukseen haakeutuneista 132 henkilöstä vain 16 henkilöä eli 12 prosenttia on päässyt aloittamaan ao. opinnot. Pirkanmaalla on työ- ja elinkeinoministeriön ohjeita noudattaen myös esimerkiksi koulutushankintaa tehty etupainotteisesti. Siten ns. kapasiteettityyppisesti eli opiskelijatyöpäivien laajuuden mukaan hankittujen koulutusten (esim. metalli- ja rakennusalan koulutusten) päivät on jo sidottu, eikä syksyllä voida enää ottaa uusia opiskelijoita moniin metalli- ja rakennusalan koulutuksiin.

Hallitus on luvannut toteuttaa aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa, uudistaa työttömyysturvaa ja parantaa lomautettujen palveluita työ- ja elinkeinotoimistoissa. Kaikki tämä edellyttää lisää voimavaroja ja rahoitusta työllisyyspoliittisiin toimenpiteisiin. Hallituksen tulee osoittaa lisäbudjetilla 200 miljoonan euron lisäys työvoimapolitiikan määrärahoihin aktiivisemmän työvoimapolitiikan toteuttamiseen.

Suomalainen hyvinvointi syntyy työstä. Kansalaisten oikeus työhön ei saa jäädä tyhjäksi kirjaimeksi. Jokaiselle tulee turvata työ, jossa hän viihtyy ja hänen osaamistaan arvostetaan.

Osaamisen vahvistaminen

Aikuiskoulutuksen merkitys nousee taloustaantumassa entistä suurempaan arvoon. Tähän asti hallituksen lisärahoitus on ollut vain murto-osa tosiasialliseen tarpeeseen nähden. Hallituksen kehyspäättökseenkään ei sisälly esimerkiksi aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa koskevia ratkaisuja ja siihen osoitettua rahoitusta. Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistukseen sisältyvien ehdotusten toimeenpano edellyttäisi vuosina 2010—2012 vuoden 2009 ensimmäiseen lisätalousarvioon sisältyvien voimavarojen lisäksi aikuiskoulutusresurssien lisäystä vuositasolla 80—120 miljoonaa euroa.

Hallitus lakkauttaa vähän koulutettujen osaamista parantavan Noste-ohjelman, mutta ei tuomitakaan tilalle.

Yritysten vaikeudet ja henkilöstön lomautukset heijastuvat erityisesti oppisopimuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen. Oppisopimuskoulutukseen osallistuva ei koulutuksen keskeytyessä ole oikeutettu työttömyysturvaan. Tähän ongelmaan on syytä puuttua välittömästi.

Taantuman vaikutukset näkyvät myös työpaikoilla tapahtuvan, ammatilliseen koulutukseen tai korkeakoulututkintoon kuuluvan työharjoittelun suorituspaikkojen vähentymisenä. Harjoittelupaikkojen saatavuus on turvattava niin, ettei harjoittelun puute estä opintojen saamista päätökseen.

Hallitus antaa harmaan talouden rehottaa

Valtionhallinnon tuottavuusohjelma kohdentuu edelleen liian voimakkaasti työsuojelupiirien ja Työterveyslaitoksen toimintaan — erityisesti ottaen huomioon, että hallituksen itsensäkin mielestä on nyt panostettava työuria pidentäviin toimiin. Työsuojeluhallinnon kolmikantainen resurssityöryhmä korostaa äskettäin luovuttamassaan raportissa, että työsuojeluhallinnon tarkastusresurssien tulee säilyä nykytasolla, jotta valvonnan määrä ja laatu pystytään säilyttämään edes sillä tasolla kuin ne nyt ovat. Nykyisillä voimavaroilla valvonnan piirissä on vain 5,4 prosenttia työpaikoista.

Työsuojeluhallinnon resurssien tarve on lisääntyneiden valvontatehtävien myötä pikemminkin kasvanut. On käsittämätöntä, että hallitus aikoo vähentää henkilöstöä juuri työsuojeluhallinnosta tilanteessa, jossa harmaa talous rehottaa, työtapaturmat ovat lisääntyneet ja alihankintasopimukset sekä työpaikkojen pirstoutuminen edellyttävät lisää valvontaa. Toteuttaessaan tuottavuusohjelman mukaiset työsuojelupiirien henkilöstövähennykset hallitus toimii vastoin eduskunnan tahtoa, EU:n työterveys- ja työturvallisuusstrategiaa sekä sosiaali- ja terveysministeriön linjauksia, joiden mukaan työsuojeluviranomaisten resursseja on vahvistettava.

Työterveyslaitoksen resurssien karsiminen vaarantaa työurien pidentämistavoitteen

Työterveyslaitokseen tuottavuuden nimissä vaaditut henkilöstösupistukset vaarantavat laaja-alaisen ja valtakunnallisen työterveyden ja työhyvinvoinnin kehittämisen.

Työterveyslaitos on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä tutkimus-, tiedotus- ja koulutuslaitos sekä työelämän palvelujen tuottaja. Työelämän kehittämisellä on tärkeä kansallinen merkitys. Työterveyslaitoksen tehtävä työhyvinvoinnin parantamista koskevan tiedon tuottajana on erityisen keskeinen juuri nyt, kun tavoitteena on työelämän kehittäminen, työurien pidentäminen ja työssä jaksamisen edistäminen. Hallituksen kehyspäätöksessä luvataan, että sektoritutkimuslaitoksissa, kuten Työterveyslaitoksessa, ei henkilötöyvuosien vähennyksiä kohdisteta siihen toimintaan, joka jää valtion budjettirahoituksen ulkopuolelle. Samassa päätöksessä todetaan kuitenkin myös seuraavaa: "Sektoritutkimuslaitosten muulla tavoin rahoitetun tutkimustoiminnan turvaamiseksi tuottavuusohjelman mukaisia henkilötöyvuosien vähennyksiä kohdistetaan tarpeen mukaan sektoritutkimuslaitosten budjettirahoitteeseen toimintaan tai vähennystavoitteita uudelleenkohdennetaan hallinnon sisällä". Näin ollen lupaus siitä, että laitosten ulkopuolinen rahoitus rajataan tuottavuusohjelman ulkopuolelle, vesitetään.

Työterveyslaitoksen henkilökunnasta aiotaan vähentää yhteensä 83 henkilötöyvuotta vuoteen 2011 mennessä. Tuottavuusohjelman seuraavassa vaiheessa, vuosina 2012–2015 on tarkoitus toteuttaa uudet ja suuremmat henkilöstöleikkaukset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla, jolloin todennäköisesti myös Työterveyslaitokseen kohdentuvat vähennysvaatimukset kasvavat.

Emme hyväksy esitettyjä henkilöstövähennyksiä varsinkaan siltä osin, kuin ne koskevat valtion budjetin ulkopuolisella rahoituksella hoidettua tutkimustoimintaa. Julkisen sektorin ei tule omilla toimillaan lisätä työttömyyttä. Valtionhallinnon tuottavuusohjelma on pysäytettävä.

TE-toimistojen palvelut vaarassa

TE-toimistoissa toteutetaan valtion tuottavuusohjelman ensimmäistä vaihetta, jossa ensimmäiset tuottavuusohjelman mukaiset henkilöstövähennykset tehdään vuoteen 2011 mennessä. Tämä merkitsee esimerkiksi Helsingin TE-toimistoissa virkojen lakkauttamista, vapautuvien virkojen määräaikaista täyttämistä, joidenkin sijaisuuksien täyttämättä jättämistä ym. Samanlaisesti kuitenkin asiakasmäärät ovat kasvaneet merkittävästi. Taantuman arvioidun keston ajaksi resursseja väliaikaisesti vahvistetaan, mutta ei riittävästi.

TE-toimistojen henkilöstön karsiminen on vaikuttanut jo nyt niin, että Sosiaali- ja terveys- turvan keskusliiton vuoden 2009 sosiaalibarometrin mukaan vain noin 9 % TE-toimistoista uskoo pystyvänsä turvaamaan palvelut kolmen vuoden kuluttua. Yli puolessa toimistoista henkilökohtaiseen asiointiin pääsy on jo nyt vaikeampaa ja käsittelyajat ovat pidentyneet. Vaarana on, että ensimmäisenä karsitaan vaikeasti työllistettävien palveluita. On myös kysyttävä, miten käy yhä kasvavan nuorisotyöttömyyden, kun TE-toimistojen toimintamahdollisuuksia ka- vennetaan?

Vastattaessa työvoimahallinnon resurssien puutteeseen määräaikaisen henkilöstön lisäämisellä herää myös kysymys siitä, onko näille määräaikaisille työsuhteille olemassa laissa säännel- lyt perusteet.

Tehokas toiminnan ohjaus ja myös ohjeiden toimeenpano edellyttävät erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön kaltaisessa suuressa ja alueellisesti hajautetussa organisaatiossa tehokasta sisäistä viestintää ja tehokkaita tiedonhallintajärjestelmiä. Tässä suhteessa TE-toimistojen tilanne on varsin heikko. Yhtenäistä intranetjärjestelmää ei ole, ja tietoja joutuu hakemaan varsin monesta eri lähteestä. TE-toimistojen johtamisen kannalta selkeää ja yhtenäistä raporttijärjestelmää, tai tulosjohtamiseen liittyvää tulostavoitteiden toimistokohtaista seurantajärjestelmää, sähköpostin pelisääntöjä tms. ei ole. Näistä syistä TE-toimistoissa joudutaan käyttämään resursseja varsin paljon erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin, tietojen kokoamiseen ja epäselvyyk-

sien selvittelyyn. Erityisesti nykytilanteessa tulisi kaikki mahdolliset henkilöstöresurssit kuitenkin käyttää asiakaspalveluun. Tiedonhallintajärjestelmien parantamisella ja TE-toimistojen toiminnan tehostamisella on kiire.

Työttömyysturva

Työttömän peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tasoa on välttämätöntä korottaa. Kannatamme myös työmarkkinatuen ylläpitokorvauksen korottamista mitä pikimmin. Ylläpitokorvauksen korotuksen tulee koskea myös työttömyyspäivärahan ja toimeentulotuen saajia, jotka jo tällä hetkelläkin saavat ylläpitokorvausta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hyväksytään seuraavat kannanotot:

1. Työttömien ja lomautettujen määrän nopean kasvun vuoksi on TE- toimistojen resursseja vahvistettava välittömästi.

2. Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen tehokkaaksi toimeenpanemiseksi on aikuiskoulutuksen resursseja lisättävä vuositasolla 80—120 miljoonaa euroa.

3. Tuottavuusohjelman toimeenpano on pysäytettävä. Työsuojelupiirien ja Työterveyslaitoksen resurssit on turvattava.

4. Työttömien ja lomautettujen määrän rajun kasvun vuoksi on aktiivisen työvoimapolitiikan määrärahoja kasvatettava 200 miljoonalla eurolla ennen kesää annettavalla lisäbudjetilla.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2009

Jukka Gustafsson /sd
Esa Lahtela /sd

Krista Kiuru /sd
Katja Taimela /sd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Valtiontalouden kehysmenettelystä on rakennettu mekanismi, jolla valtiontaloudesta päättäminen on siirtynyt ja siirretty entistä enemmän poliitikoilta virkakunnan tehtäväksi. Kehysten orgaaninen noudattaminen estää asianmukaisen ja tehokkaan reagoinnin nopeasti pahenevaan työttömyystilanteeseen. Hallitusohjelmat rakennetaan kehyslinjausten sisään eikä niin, että hallitusohjelma muuttaisi kehyslinjaa. Tältä osin menettely on hyvin kyseenalainen.

Virkakunnan valmisteleva rooli ja muodolliseen asiantuntijuuteen perustuva vallankäyttö painottuvat poliittisten ratkaisujen sijaan. Se ei ole terve suunta, jos halutaan kansalaisnäkemysten ja arvovalintojen välittyvän keskeisiin taloudellisiin ratkaisuihin. Valtiontaloudesta päättäminen ei ole eikä saa olla vain matematiikkaa tai finanssietoutta, vaan siinä tulee näkyä ensisijaisesti arvoratkaisut. Vaikka taloudessa tapahtuisikin käänne vuosien 2010 ja 2011 aikana, välittyy se vasta viiveellä työllisyystilanteeseen. Rahoituskriisi ei vielä ole edes siirtynyt täysimääräisesti reaalityönteeseen.

Valtioneuvoston selontekoon valtiontalouden kehyksistä vuosille 2010–2013 sisältyy lukuisia epäkohtia, joihin on syytä kiinnittää huomiota.

Veroalelinjan veropohjaa rapauttava ja eriarvoisuutta lisäävä vaikutus

Varallisuusveron poistaminen, lahja- ja perintöveron keventäminen, metsäverotuksen huojennukset ja hyvätuloisille kohdennetut veronalennukset ovat rapauttaneet, ohentaneet ja kaventaneet veropohjaa. Verotuksen painopiste on siirretty valtion verotuksesta kuntatasolle ja välillisiin veroihin. Sen lisäksi asiakasmaksujen korotukset ja palvelusetelin käyttöönotto sosiaali- ja terveystaloudessa tarkoittavat veroluontoisten maksujen ja omarahoitusosuuden kasvamista

myös pienituloisilla. Suomessa onkin siirrytty selkeästi tasaverotuksen suuntaan.

Vastuuton veronalennuslinja johtaa valtion velkaantumiseen viisikymmentä miljardia euroa lähivuosina. Se tarkoittaa velan kasvamista reilusti yli kymmenen miljardia euroa vuodessa. Sellaista velkamäärää ei oteta ilman rajuja leikkauksia niin kunta- kuin valtiosektorillakin. Veroale on kaventanut oleellisella tavalla valtion mahdollisuuksia reagoida taantuvan talouden seurauksiin. Tästä huolimatta hallitus on ilmoittanut jatkavansa veroalelinjaa vaikka velkarahalla. Myös työnantajien kansaneläkemaksun poistaminen jättää valtion tulokertymään suuren, nettovaikutukseltaan n. 830 milj. euron aukon vuosittain.

Tuore kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n talousennuste maalaa synkän kuvan Yhdysvaltain, Japanin, Saksan ja Britannian talouskasvusta tänä ja tulevana vuonna. Talouskasvun ennustetaan laskevan näissä maissa 2,8–6,2 %. Varrakkaiden maiden talouden syöksy on siten muita rajumpaa, ja kun tähän lisää Suomelle tärkeän Venäjän talouden epävakauden, riskit Suomen taloudelle tulevat kehyskauden aikana pikemminkin lisääntymään kuin pienenemään.

Kehyskauden liikkumavara

Kehysvalonteossa todetaan, että "Vuosittaisilla valtiontalouden kehyspäätöksillä ei muuteta menokehysten perusteena olevaa hallitusohjelmassa määriteltyä menolinjaa, vaan tarkistetaan vaalikauden kehys teknisesti vastaamaan hinta- ja kustannustasossa sekä talousarvion rakenteessa tapahtuneita muutoksia." Valtion talousarviosta kolme neljäsosaa on kehysten sisäpuolella. Näin ollen kehysiin sitomaton määräraha on volyymiltään aivan liian pieni, jotta se mahdollistaisi oleelliset korjaustoimet, sillä kehysten ulkopuolisista määrärahoista valtaosa on ns. automaattisia vakauttajia.

Kehysten ulkopuolelle jää mm. matalapalkkatuki. Kokeiluun käytetään vuodessa yli sata

miljoonaa euroa. Sen lisäksi, että tuki on vastikkeettoman rahan jakamista sillä perusteella, että työnantaja maksaa ikääntyneelle työntekijälle riittävän pientä palkkaa, se on tehoton tukimuoto. Siksi kokeilu pitäisi välittömästi lopettaa ja käyttää säästyneet rahat tehokkaampiin työllisyystoimiin työllisyyslain mukaisesti kohdennettuna erityisesti nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin. Matalapalkkatukeen varattu määräraha tulisi joka tapauksessa olla kehysten sisällä läpinäkyvyyden varmistamiseksi.

Valtion tuottavuusohjelma

Valtion tuottavuusohjelman nimellä kulkevalle leikkauslistalle ei vielä kukaan ole esitetty yhtään selvitystä, tutkimusta tai raporttia, joka osoittaisi, että valtionhallinnossa on löysää liki viidentoistatuhannen työvuoden verran. Päinvastoin, tuottavuusohjelman sokea noudattaminen saat- taan monet organisaatiot kestävämmään tilanteeseen jopa niin, että samaan aikaan samassa organisaatiossa sekä vähennetään että lisätään työvoimaa. Näin tapahtuu esimerkiksi monessa työvoima- ja elinkeinotoimistossa.

Usein käytetty peruste, että tuottavuusohjelma turvaa yksityisen sektorin työvoimatarpeen, ei ole uskottava. Valtiolla on kaiken kaikkiaan töissä hieman yli satatuhatta työntekijää, kun kokonaistyövoiman määrä on 2,6–2,7 miljoonaa henkeä. Viidentoistatuhannen työntekijän työpanos on marginaalinen tekijä vinoutuneeseen ikärakenteeseen verrattuna. Tuottavuusohjelmassa on kyse julkisen sektorin ideologisesta alasajosta.

Valtion tuottavuusohjelma vähentää työpaikkoja kaikkein eniten sieltä, missä niitä vähiten kyetään puolustamaan, eli pienistä ja keskisuurista kunnista. Näistä kunnista uhkaavat kadota viimeisetkin valtionhallinnon palvelut.

Kuntien taloustilanne heikkenee

Kunnat ovat tärkeitä investoijia ja työllistäjiä. Valtio-kuntasuhteen epävakaus vaikeuttaa koh- tuuttomasti kuntien taloussuunnittelua. Valtion- osuus uudistus toteutettaneen kustannusneutraalisti, eli kunnat kilpailevat samasta rahasta entistä tiukemmin heikkenevän talouden aikana.

Kuntien jako-osuuden korottaminen yhteisö- verosta, kansaneläkemaksun poistaminen ja asiakasmaksujen korottaminen, varsinkin kun valtio vähentää vastaavan osuuden valtionavuis- ta, eivät korjaa kuntien taloustilannetta. Lukui- sat kunnat joutuvat pakon edessä nostamaan ve- roprosentin jopa yli kahdenkymmenen. Sen li- säksi monet veronluonteiset maksut nousevat.

Harmaa talous rehottaa

Kukaan ei tiedä, kuinka paljon Suomessa on ul- komaalaista työvoimaa. Arviot sen lukumääräs- tä heittelevät kymmenillä tuhansilla. Ulkomaal-aisen työvoiman käyttöön, etenkin vuokratyö- voiman osalta, liittyy paljon epäkohtia ja suora- naisia lainrikkomuksia. Esimerkiksi tarjouskil- pailuja avaamalla ja yksikköhintoja vertailemal- la voidaan päätellä, etteivät monet alihankkijat voi niillä hinnoilla hoitaa kaikkia yrityksen yhti- skunnallisia velvoitteita tai maksaa työnteki- jän palkan sivukuluja ja työntekijöille sopimus- ten mukaista palkkaa.

Urakoiden ketjutus antaa moniportaisen mah- dollisuuden väärinkäyttöihin ja tekee valvon- nan aiempaa vaikeammaksi. Mittavia taloudelli- sia rötöksiä on paljastunut jopa julkisissa raken- nuskohteissa. Usein esillä ollut käännetty arvoni- säverojarjestelmä antaisi tehokkaan työkalun valvoa ketjutettujen urakoiden yritystoimintaa.

Usein hämäretyrityksissä vastuuhenkilöiksi on ilmoitettu ihmisiä, jotka eivät millään tavalla ole osallistuneet yrityksen toimintaan. Myös kuitti- kauppa, väärennetyt palkka- ja eläkevakuutus- sitteet sekä perusteettomat arvonnäkövähennykset ovat tavanomaisia keinoja kiertää vel- voitteita. Rikosnimikkeinä ovat usein törkeä kir- janpitorikos ja törkeä veropetos. Myös järjestä- tynyt rikollisuus, mm. moottoripyöräjengit, on ollut mukana ainakin rakennusalan rikollisessa toiminnassa. Taloudellisen laman aikana kilpai- lu supistuvista markkinoista kiristyy ja otteet kovenevat. Myös aiemmin velvoitteensa hoita- neet yritykset ja työntekijät voivat sortua vaikei- na aikoina rikoksen teille.

Kaikkein vaarallisinta on, jos syntyy tilanne, että pimeä ulkomaalainen työvoima, joka ei vält- tämättä maksa veroja mihinkään maahan, lyö

ulos suomalaisen työvoiman. Yhtä räjähdysaltis asetelma on silloin, jos ulkomaalaiset vuokratyöryitykset lyövät ulos markkinoilta rehelliset, velvoitteensa hoitavat suomalaisyritykset. Jos tällaisen tilanteen annetaan syntyä, on se hedelmällinen kasvualusta rasismille. Tästä on saatu jo varoittavia esimerkkejä varsinkin, kun poliittiset ääriaineokset lietsovat täysin harkiten ulkomaalaisvihaa.

Kaiken huipuksi valtion tuottavuusohjelma uhkaa vähentää joka neljännen kenttätyötä tekevän työsuojeluviranomaisen. Heidän työpanoksensa on äärimmäisen tärkeä veroviranomaisen, poliisin ja ammattiliittojen ohella, kun pimeää taloutta yritetään saada kuriin.

Työllisyysmäärärahojen ja työttömyyden aikaisen perusturvan riittämätön taso

Tällä hetkellä työllisyysmäärärahoista on sidottu 74—88 %. Tilanne on kestävä, sillä kokonaisvolyymien laskun vuoksi työ- ja elinkeinotoimistot eivät voi suunnitella toimintaansa, jos jo vuoden ensimmäisen neljänneksen jälkeen määrärahoista on sidottu kolme neljäsosaa. Syksyllä mahdollisesti lisätalousarviossa tulevat määrärahalisäykset tulevat auttamatta myöhässä. Myöskään koulutussuunnittelu ei ole johdonmukaista ja ennakoivaa, jos seuraavan vuoden määrärahat on sidottu jo nyt. Kehyskaudella toteu-

tettavaa aikuiskoulutusuudistusta varten ei määrärahoissa ole varauduttu millään tavalla.

Vasta julkistetun sosiaalibarometrin kyselyn mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaat kokevat — samoin kuin hallinnon työntekijät — etteivät toimistot kykene palvelemaan asiakkaita riittävästi. Ensimmäiseksi jalkoihin jäävät pitkään työttöminä olleet, jotka erityisesti tarvitsisivat yksilöllistä palvelua ja täsmätoimenpiteitä. Myös nuorten työttömyys räjähtää käsiin. Näille kahdelle ryhmälle työllisyysmäärärahoja ja palveluita tulisi kuitenkin työllisyyslain mukaan erityisesti kohdentaa.

Työttömyyden aikaista perusturvaa ei koroteta senttiäkään kummankaan Vanhasen hallituksen aikana. Sama linja jatkui sosiaaliturvassa, jossa vaikeimmassa asemassa olevat työttömät sivuutettiin. Sen seurauksena kuluu ainakin viitisitoista vuotta, että työttömien perusturvan tasoa ei koroteta lainkaan. Työttömyys on suomalaisen köyhyyden suurin yksittäinen syy. Työreformistinen työttömien kyykyttäminen johtaa vääjäämättä lisääntyvään eriarvoisuuteen ja laajaan syrjäytymiseen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2009

Merja Kyllönen /vas
Markus Mustajärvi /vas